

ALICE MUNRO

DRAGOSTEA UNEI FEMEI CUMSECADE

Traducere din limba engleză
de Adriana Bădescu

Alice Munro s-a născut și a crescut în Wingham, Ontario, și a studiat la Universitatea Western Ontario. A publicat douăsprezece colecții de proză scurtă, un roman și două volume de *Povestiri alese*. De-a lungul remarcabilei sale cariere a primit numeroase premii și distincții, inclusiv, de trei ori, Premiul pentru Literatură al guvernatorului Canadei și două Premii Giller, Premiul Rea pentru proză scurtă, Premiul Lannan, Premiul W.H. Smith (Anglia), Premiul Pescara (Italia) și National Book Critics Circle Award (SUA). Povestirile ei au apărut în revistele *The New Yorker*, *Atlantic Monthly*, *The Paris Review* și în alte publicații, iar volumele ei de proză scurtă au fost traduse în treisprezece limbi. Alice Munro trăiește în Clinton, Ontario, lângă lacul Huron.

În 2009, pentru întreaga sa activitate literară, a fost distinsă cu Premiul Man Booker International, iar în 2013 i s-a acordat Premiul Nobel pentru Literatură.

De aceeași autoare, la Editura Litera au mai apărut volumele: *Prea multă fericire*, *Dragă viață*, *Ură, prietenie, dragoste, căsătorie și Fugara*.

CUPRINS

Dragostea unei femei cumsecade	7
Jakarta	99
Insula Cortes	145
Doar secerătorii	182
Copiii rămân	226
Putred de bogată	266
Înainte de schimbare	314
Visul mamei	361
Nota autoarei	421

DRAGOSTEA UNEI FEMEI CUMSECADE

Există în Walley, de două decenii încoace, un muzeu în care sunt păstrate fotografii, putineie, hamuri de cal, vechi scaune de bărbier, un decojitor de mere greu de folosit și diverse curiozități precum simpaticii izolatori din sticlă și porțelan folosiți odinioară la stâlpii de telegraf.

Tot acolo e o cutie roșie inscripționată D.M. WILLENS, OPTICIAN, cu o etichetă pe care se poate citi: „Deși nu este foarte veche, această trusă de instrumente optometrice are o deosebită semnificație locală, deoarece i-a aparținut domnului D.M. Willens, care s-a înecat în râul Peregrine în 1951. Trusa a scăpat cu bine din catastrofă și ne-a fost trimisă de un donator anonim pentru a o include în colecția noastră.“

Oftalmoscopul te-ar putea duce cu gândul la un om de zăpadă. Adică partea lui de sus – cea care este fixată pe mânerul gol la interior: un disc mare cu unul mai mic deasupra. În discul mare e o gaură prin care să te uiți în timp ce prin față ei trec diverse lentile. Mânerul este greu și are încă bateriile înăuntru. Dacă scozi bateriile și pui cilindrul prevăzut cu câte un disc la fiecare capăt,

îi poți atașa un cablu electric. Dar puteau apărea situații în care instrumentul să fie folosit în locuri unde nu exista curenț electric.

Retinoscopul pare mai complicat. Sub clema rotundă de prins pe frunte se află ceva ca un cap de spiriduș, cu o față plată și rotundă și un căpăcel metalic țuguiat. Capul e înclinat la un unghi de patruzeci și cinci de grade față de un tub subțire, în capătul căruia ar trebui să strălucească o luminăță. Fața plată, din sticlă, e un fel de oglindă întunecată.

Întreaga ei suprafață e neagră, dar numai din cauză că e vopsită. În unele locuri, unde trebuie să fi stat de cele mai multe ori mâna opticianului, vopseaua a dispărut, iar în locul ei se vede metalul argintiu lucios.

I. JUTLAND

Locul acela se numea Jutland. Odinioară, acolo fuseseră o moară și un fel de mică așezare, dar toate dispăruseră înainte de sfârșitul secolului trecut, și de fapt zona nu fusese niciodată cine știe ce. Mulți credeau că-și primise numele în amintirea celebrei bătăliei a Iutlandei din Primul Război Mondial, numai că totul era deja o ruină înainte ca bătălia să se fi purtat măcar.

Cei trei băieți care veniseră acolo într-o dimineață de sâmbătă, pe la începutul primăverii lui 1951, credeau – la fel ca majoritatea copiilor, de altfel – că numele provine de la vechile bucăți de lemn care ieșeau din pământ pe malul râului și de la celealte scânduri groase care se ieau din apă, formând un soi de palisadă inegală. (Lemnele erau de fapt rămășițele unui

dig construit înainte de apariția cimentului.) Doar scândurile, grămadă de pietre de fundație, o tufă de liliac, câțiva meri uriași deformăți de putregaiul negru și șanțul puțin adânc al scocului de moară năpădit de buruieni în fiecare vară mai aminteau de ceea ce fusese cândva.

Exista și un drum, sau mai bine zis o potecă desprinsă din șoseaua spre oraș, însă aceasta nu fusese niciodată pietruită, iar pe hărți apărea doar ca o linie punctată, un drum provizoriu. Era folosit mai mult vara, de cei care se duceau la râu să facă o baie, sau noaptea, de cuplurile care căutau un loc ferit unde să-și parcheze mașina. Spațiul largit care permitea întoarcerea automobilelor se afla înainte de șanț, dar în anii ploioși zona era atât de năpădită de urzici, pălămidă și cicută, încât mașinile erau nevoie uneori să dea cu spatele până la șosea.

În acea dimineață primăvaratică, urmele de pneuri până la mal erau ușor de văzut, însă cei trei băieți nu le luară în seamă, fiindcă mintea nu le stătea decât la înnot. Sau cel puțin aşa-i spuneau ei, înnot; când se întorceau în oraș, susțineau sus și tare că înnotaseră la Jutland înainte chiar ca zăpada să se fi topit.

Era mai rece aici, în amonte, decât în vale, aproape de oraș. Nici un copac nu înfrunzise încă – singurele pete de verde erau de la smocurile de ceapă-ciorască și de la gălbenelele fragede ca spanacul risipite de-a lungul fiecărui pârâiaș care-și croia drum spre râu. Pe malul celălalt, sub un pâlc de cedri, băieții văzură ceea ce căutau de fapt – un dâmb lung și scund de zăpadă îndărătnică, cenușie ca piatra.

Chiar până la apă.

Și de pe el săreau în râu și-i simțeau răceleală lovin-
du-i ca niște pumnale de gheăță. Pumnale de gheăță ce
le țășneau de sub pleoape și li se înfigeau în țeastă pe
dinăuntru. Dădeau din brațe și din picioare de câteva
ori, apoi ieșeau tremurând, cu dinții clănțanindu-le;
își trăgeau hainele pe membrele amortite și simțeau
dureroasa reintrare în drepturi a corpului la imboldul
sângelui impulsionat și al mulțumirii că laudele nu le
vor fi mincinoase.

Urmele pe care nu le văzuseră treceau drept prin
șanț, în care nu creștea nimic acum, mai era doar iarba
uscată, în culoarea paiului, de anul trecut. Prin șanț și
apoi în râu, fără să se întoarcă. Băieții călcaseră peste
ele, iar acum erau deja suficient de aproape de apă
pentru ca atenția să le fie atrasă de ceva și mai uimitor
decât dărele de pneuri.

Apa avea un luciu albastru-pal care nu era dat de
oglindirea cerului. Era o mașină întreagă, culcată pieziș
în iazul morii, cu botul și roțile din față în mâlul de pe
fund și cu portbagajul aproape ieșind din apă. Alba-
stru-deschis era pe atunci o culoare neobișnuită pentru
o mașină, la fel ca forma ei rotunjită. Așa că băieții
știură imediat. Era mașinuța englezescă, Austinul,
singura de felul ei din întregul comitat. Îi aparținea
domnului Willens, opticianul – care arăta ca o carica-
tură atunci când o conducea, fiindcă era un ins scund,
dar îndesat, cu umeri lați și capul mare. Întotdeauna
părea înghesuit în mașinuța lui, ca într-un costum mult
prea strâmt.

Mașina avea o trapă în plafon, pe care domnul Wil-
lens o deschidea când vremea era frumoasă. Acum era
deschisă. Dar nu se vedea prea bine ce era înăuntru.
Culoarea făcea ca mașina să se distingă clar în apă, însă
apa în sine nu era chiar limpede și încețoșă tot ce nu
era viu colorat. Băieții se lăsară pe vine pe mal, apoi,
așezăți pe burtă, își întinseră capetele ca niște țestoase,
străduindu-se să vadă mai bine. Era ceva întunecat și
blânos, ceva ca o coadă de animal mare, care ieșise prin
trapa din acoperiș și se legăna alene în apă. În curând
își dădură seama că era un braț în mânecca unei jachete
închise la culoare, dintr-un material greu și păros. Lăsa
impresia că, în mașină, trupul unui bărbat – probabil
al domnului Willens – ședea într-o poziție nefirească.
Forța apei – fiindcă până și în iazul morii apa avea o
forță deosebită în perioada asta a anului – trebuie să-l
fi ridicat de pe scaun împingându-l de colo colo, astfel
că un braț ajunsese până aproape de plafonul mașinii,
iar celălalt ieșise prin trapă. Capul ii era probabil
undevojos, lipit de portiera stângă. Una din roțile din
față era mai adânc cufundată în mâl decât cealaltă, ceea
ce înseamnă că mașina era înclinată atât în lateral, cât
și din spate în față. De fapt, trebuia ca geamul portierei
să fi fost deschis și capul să iasă în afara pentru ca restul
trupului să fie prins în poziția aceea. Dar băieții nu
puteau vedea toate astea. Își imaginau fața domnului
Willens așa cum o știau – mare și pătrăoasă, deseori
încruntată, dar niciodată cu adevărat amenințătoare.
Părul cărlionțat ii era roșcovan sau arămiu în creștet
și pieptănat în diagonală pe frunte. Sprâncenele ii erau
mai închise la culoare decât părul, groase și stufoase ca

niște omizi lipite deasupra ochilor. Chipul lui li se părea oricum grotesc, aşa cum li se păreau de altfel multe chipuri de adulți, aşa că nu s-ar fi speriat dacă l-ar fi văzut în acel moment, după încercare. Însă tot ce puteau vedea era brațul cu mâna lui alburie. Şi o vedeau chiar bine, după ce se obișnuiaseră să privească prin apă. Plutea acolo tremurândă și nehotărâtă, ca o pană, deși părea solidă, ca făcută dintr-un aluat. Şi la fel de banală, odată ce te obișnuiai cu ideea că e acolo. Unghiile arătau ca niște fețe micițe, bine desenate, cu aerul lor intelligent ca de întâmpinare, de ignorare judicioasă a circumstanțelor în care se aflau.

– Fir-aș să fiu! exclamară băieții, cu o energie crescândă și pe un ton de profund respect, ba chiar de gratitudine. *Fir-aș să fiu!*

Era prima lor ieșire pe anul asta. Veniseră pe podul de peste râul Peregrine, podul cu două arce și o singură bandă pe sens, căruia în zonă i se spunea Poarta Iadului sau Capcana Morții, deși curba strânsă pe care o facea drumul în capătul său sudic era mai periculoasă decât podul în sine.

Exista și un drum pietonal, dar ei nu-l foloseau. Nu-și aminteau să-l fi folosit vreodată. Poate cu ani în urmă, când erau atât de mici încât mergeau ținuți de mâna. Însă vremea aceea pierise pentru ei; nu acceptau să-o recunoască nici măcar atunci când le erau arătate dovezi sub forma fotografiilor sau când erau siliți să le asculte în cadrul conversațiilor din familie.

Străbăteau acum pragul din metal aflat pe cealaltă latură a podului, vizavi de calea pietonală. Era lat cam

de douăzeci de centimetri și se înălța cam la treizeci deasupra punții propriu-zise a podului. Râul Peregrine gonea cu povara lui hibernală de gheăță și zăpadă, acum topite, spre lacul Huron. Abia se retrăsese între maluri după revărsarea anuală care transforma lunca în lac, smulgea din rădăcini copacii tineri și distrugea toate bărcile și acareturile la care ajungea. Cu mâlul adunat de pe câmp și cu lumina palidă a soarelui oglindindu-se pe suprafața ei, apa semăna cu o budincă de vanilie ce clocotea pe foc. Dacă însă cădeai în ea, îți îngheța sângele în vene și erai aruncat direct în lac, dacă nu te izbeai mai întâi de contraforții podului.

Mașinile îi claxonau – un avertisment sau un reproș –, dar puștii nu se sinchiseau. Mergeau în sir indian, absorbiți în ei își sănătățile ca niște somnambuli. Apoi, la capătul nordic al podului, coborâră pe pământ, căutând potecile pe care le știau de cu un an înainte. Însă revărsarea abia trecuse, și potecile nu erau ușor de urmat. Trebuia să-ți croiești calea prin desișul culcat la pământ și să sari de pe un smoc de iarba nămolosă pe altul. Uneori săreau neatenții și aterizau în noroi sau în băltile cu apă stătută; odată ce se udau la picioare, deja nu le mai păsa unde anume calcă. Dimpotrivă, săntăcaiau prin nămol și pleoscăiau în bălti pentru ca apa să le treacă de marginea ghetelor din cauciuc. Vântul călduț smotocea norii în caiere de lână veche, iar ciorile și pescărușii se ciorovăiau, lansându-se în plonjoane pe fața apei. Ului dădeau roată deasupra lor, la pândă; măcălandrii abia se întorseră, iar mierlele cu aripi roșii zburățcea în perechi, atrăgându-ți privirea de parcă ar fi fost înmuite în vopsea.

– Trebuia să fi adus una de douăzeci și doi.

– Trebuia să fi adus una de calibrul doisprezece.

Erau prea mari ca să mai atîntească bețe și să imite zgomotul împușcăturilor. Vorbeau cu un ton neglijent de regret, de parcă armele le-ar fi fost mereu la îndemână.

Urcără pe malul nordic spre un loc nisipos. Țestoasele ar fi trebuit să-și depună ouăle în nisipul acela, dar era prea devreme pentru asta și, de fapt, povestea cu ouăle de țestoasă era veche; nici unul dintre ei nu văzuse vreodată un ou. Totuși, scormoniră cu picioarele în nisip, pentru orice eventualitate. Apoi se uitară în jur, căutând locul în care, primăvara trecută, unul dintre ei, însoțit de un alt băiat, găsise un os de vacă, adus de ape din cine știe ce grămadă de resturi. Era știut că în piece an râul lua cu el și ducea în alte părți o sumedenie de lucruri bizare, interesante sau neașteptate. Colaci din sărmă, o scară intactă, o lopată îndoită, un ceaun. Osul de vacă rămăsese proptit într-o creangă de oțetar – ceea ce părea cum nu se poate mai potrivit, fiindcă toate ramurile acelea netede arătau ca niște coarne de vacă ori de cerb, unele având și câteva boabe ruginii.

Scotociră în jur o vreme – Cece Ferns le arătase precis creanga cu pricina –, dar nu găsiră nimic.

Cece Ferns și Ralph Diller găsiseră osul; întrebăt ce făcuseră cu el, Cece spusese că Ralph îl luase. Cei doi băieți care-l însoțeau acum – Jimmy Box și Bud Salter – știau motivul. Cece nu putea să ducă acasă nimic, cu excepția lucrurilor destul de mici încât să le poată ascunde ușor de tatăl lui.

Mai vorbiră o vreme despre lucrurile trebuincioase pe care le mai puteau găsi ori pe care le găsiseră în anii trecuți. Scândurile de gard puteau fi folosite pentru a construi o plută, bucătile de lemn puteau fi adunate pentru o viitoare colibă sau pentru o barcă. Un adevărat noroc ar fi fost să pună mâna pe niște capcane de bizami. Ei, atunci să vezi treabă! Puteai să aduni lemne suficiente pentru ramele de întins pielea și să sterpelești cuțitele de jupuit. Își spuseră că vor pune stăpânire pe un şopron gol pe care-l știau, cel de pe cărarea care se înfundă, dincolo de fostele grajduri pentru caii de poștă. Era un lacăt pe ușă, dar probabil că puteai să intri pe fereastră, dând obloanele jos seara și punându-le la loc în zori. Puteai să iei cu tine o lanternă ca să-ți faci lumină. Ba nu, un felinar. Puteai să jupoi bizamii, să le tăbăcești pieile și să le vinzi pe o grămadă de bani.

Proiectul devenise atât de real în mintea lor, încât începuseră să-și facă griji pentru prețioasele piei lăsate toată ziua în şopron. Unul dintre ei trebuia să stea de pază cât timp ceilalți colindau pe la capcane. (Nici unul nu pomenea de școală.)

Așa vorbeau de când ieșiseră din oraș. Vorbeau de parcă ar fi fost de capul lor – sau pe aproape –, de parcă n-ar fi trebuit să meargă la școală, să trăiască împreună cu familiile lor și să suporte toate neajunsurile la care-i condamna vârsta. Și de parcă natura și acareturile celorlați oameni le-ar fi furnizat tot ce le trebuia pentru aventurile pe care le aveau în vedere, cu un risc și un efort neglijabile din partea lor.

O altă schimbare în felul în care și vorbeau acolo, la râu, era aceea că renunțaseră să mai folosească nume. Oricum, rar își spuneau pe nume unii altora – nu foloseau nici măcar diminutivele din familie, precum Bud. Dar la școală aproape toți aveau porecle, unele legate de felul în care arăta sau vorbea insul cu pricina, ca Ochiosu' sau Bâlbâitu', iar altele, ca Bubă-n fund ori Găoază de găină, inspirate de incidente reale sau imaginare din viața respectivilor ori din viața fraților, taților sau a unchilor lor, caz în care supranumele erau transmise de la o generație la alta. La acestea renunțau când cutreierau prin luncă ori desisuri. Dacă aveau nevoie să se strige între ei, spuneau doar „Hei!“ Chiar și folosirea unor porecle scandalioase și obscene, de care adulții habar n-aveau, le-ar fi stricat sentimentul pe care-l aveau pe atunci, că înfățișarea, obiceiurile, rudele și trecutul personal erau, pentru ei și unii pentru alții, de la sine înțelese.

Și totuși, nu se considerau mai deloc ca fiind prieteni. Nici unul n-ar fi zis despre altul că-i era cel mai bun prieten ori pe locul al doilea în lista celor mai buni prieteni, și nici n-ar fi jonglat cu numele de pe acea listă, așa cum făceau fetele. Oricare dintr-un grup de cel puțin zece-doisprezece băieți îi putea luaoricând locul unuia dintre cei trei de aici, și ar fi fost acceptat de ceilalți în același mod. Majoritatea membrilor găștii aveau între nouă și doisprezece ani, prea mari deja pentru a fi îngrădiți de gardurile curților și totuși prea mici ca să aibă o slujbă – chiar una ușoară, ca măturatul trotuarului în fața prăvăliilor sau livrarea mărfurilor cu bicicleta. Cei mai mulți locuiau la marginea de nord

a orașului, ceea ce însemna că era așteptat din partea lor să-și ia o asemenea slujbă imediat ce ajungeau la vîrstă potrivită și că nici unul nu avea să fie trimis la colegii ca Appleby sau Upper Canada. Pe de altă parte, nici unul nu locuia într-o coccioabă și nu avea vreo rudă în pușcărie. Și totuși, se deosebeau mult prin felul în care trăiau acasă și ceea ce se aștepta de la ei în viață. Deosebirile dispăreau însă îndată ce treceau dincolo de încisoare, de silozul de cereale și de turtele bisericii, acolo unde nu mai ajungeau până la ei bătăile orologiului de la tribunal.

Drumul înapoi îl parcurseră în grabă. Uneori aproape în pas de alergare, dar nu chiar. Gata cu săriturile, cu tărăgănarea și cu stropelile în bălti, iar gălgăia pe care o făcuseră la venire, urletele și chiuiturile erau și ele uitate. Orice urmă a apelor revărsate era remarcată, dar lăsată în plata Domnului. De fapt, mergeau așa cum ar fi făcut-o adulții, într-un ritm constant și pe cel mai rezonabil traseu, conștiienți de locul către care se duceau și de ceea ce trebuia făcut mai departe. Aveau înaintea lor ceva, o imagine în fața ochilor care se interpunea între ei și lume – așa cum păreau să aibă majoritatea adulților. Iazul, mașina, brațul, mâna. Știau oarecum că, o dată ajungeau într-un loc anume, aveau să înceapă să strige. Aveau să intre în oraș tipând și răspândind vestea în dreapta și-n stânga, și toată lumea avea să rămână încremenită, încercând să-o asimileze.

Traversară podul ca de obicei, pe pragul din metal, fără să aibă conștiința riscului, a propriului curaj sau